

Babeş-Bolyai Tudományegyetem

Pszichológia és Neveléstudományok Kar

Pszichológia Szak

XIII. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia, 2010. május 14–16.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

Témavezető: dr. Dósa Zoltán egyetemi előadótanár

Wagner Edit tanársegéd

Babeş–Bolyai Tudományegyetem

Pszichológia és Neveléstudományok Kar

Pszichológia Tanszék

Szerző: Blága Emese

Babeş–Bolyai Tudományegyetem
Pszichológia és Neveléstudományok Kar
Pszichológia szak, III. év

Kolozsvár, 2010

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

Tartalom

Bevezetés	3
I. A kutatás elméleti háttere	4
I.1. A humor.....	4
I.1.1. A humor meghatározása és összetevői	4
I.1.2. Humorelméletek	5
I.1.3. A humor mérése.....	6
I.2. Intelligencia és humor	8
I.2.1. Az intelligencia fogalma.....	8
I.2.2. Az intelligencia és a humor kapcsolata	11
I.3. Nyílt és zárt gondolkodás	12
II. Kutatási rész	15
II.1. A kutatás célja	15
II.2. A kutatás hipotézisei	15
II.2. A kutatásban résztvett személyek.....	15
II.3. A kutatásban használt eszközök.....	16
II.3.1. Az intelligencia mérése	16
II.3.2. A dogmatizmus mérése	16
II.3.3. Humort mérő feladatok	17
II.4. A vizsgálati eljárás	21
II.5. Eredmények feldolgozása és értelmezése	22
II.6. Következtetések, a kutatás korlátai, jövőbeli kutatási irányok.....	24
III. Összefoglalás	25
IV. Könyvészet	26
V. Mellékletek.....	28

Bevezetés

Az intelligens ember majdnem mindent nevetségesnek talál, az érzékeny ember szinte semmit.

J.W.Goethe

Az intelligensebb embereknek jobb a humoruk? Erre a kérdésre többen, többfajta képpen keresték a választ az elmúlt évtizedekben. A szakirodalomban a kérdőíves megközelítés dominál, ezek azonban a humor csak egy specifikus aspektusára összpontosítanak (pl. csak humor megítélést mérik). Az eredmények nagyrésze pozitív összefüggést mutatott, azonban figyelembe kell venni, hogy a humort olyan tényezők is befolyásolják, mint például az attitűdök, temperamentum és emocionális tényezők, amelyek vizsgálatok során néha feledésbe merülnek. Jelenlegi kutatásunk egyik fő célja egy objektívebb, összetettebb humort mérő eszköz kidolgozása, amellyel úgy a humor létrehozást, mint a humor megítélést is verbális és non-verbális szinten lehessen vizsgálni.

Gondolkodásunk nyíltsága, vagy zártsága is összefüggésben állhat azzal, ahogyan egy humoros ingerre reagálunk, ahogyan azt megértjük, vagy ahogyan képesek vagyunk megnevettetni társainkat. Meggyőződéseink, hiedelmeink, az újhoz, szokatlanhoz való nyílt vagy zárt viszonyulásaink fontos szerepet játszanak a környezetünkből jövő humoros ingerek értelmezésében, illetve a környezetünk fele irányuló humoros töltetű mondanivalónk megfogalmazásában, létrehozásában. Kutatásunk a nyílt, illetve zárt gondolkodás és a humor közötti összefüggést is célozza vizsgálni, azért, hogy a megállapíthassunk, hogy milyen mértékben befolyásolják az egyén humor létrehozását és megítélését hiedelmeik, meggyőződéseik.

I. A kutatás elméleti háttere

I.1. A humor

I.1.1. A humor meghatározása és összetevői

Naponta találkoznak az emberek humorral: képesek vicces helyzeteken kacagni, humoros történeteket kitalálni, megnevettetni másokat. De mitől lesz valami vicces? Mi is a humor?

Nehéz a humornak egy standard meghatározást találni. Eredetét illetően 2 különböző nézőpont létezik. Az evolucionista szemléletmód szerint a humor az ember egyik jellegzetes veleszületett vonása. Bizonyítékul szolgál, hogy szinte minden kultúrában fellelhetőek a humor különböző formái (komikum, vicc, szellemesség, satíra, gúny stb.), egyes majomfajok esetében is felfigyeltek a humor egyes megnyilvánulásaira, valamint kutatások kimutatták, hogy idegi szerkezetek segítenek a humor megértésében (Weisfeld,1983). Egy másik nézőpont szerint a humor egy tanult viselkedésforma, melyet mosoly, kacagás, jókedv követ.

Shade (Whisonant, R.D. 1998) úgy gondolja, hogy a humor 5 alkotóelemből áll: humor megítélés, humor azonosítás, humor megértés, a humoros ingerre adott reflexszerű válasz, ami általában mosolyban, kacagásban nyilvánul meg és humor létrehozás. Ezt azonban 2 alkotóelemre lehetne szűkíteni: humor megítélésre és humor létrehozásra, mivel a humor azonosítása, megértése, a humorra adott válasz mind a humor megítélését segítik elő. Ilyen például, amikor komédiát nézünk, vagy komikus képregényeket olvasunk. Humor létrehozása pedig az egyén azon képessége, hogy humorosat, vicceset alkosson. Humort létrehozhatunk egy vicc kitalálásával, egy karikatúra elkészítésével.

Martin és mtsai. (1996) négy humorstílust különítettek el: kapcsolatápoló, énerősítő, agresszív és önlegyőző humort. A kapcsolatápoló humorstílus társas kapcsolatok kialakítása,

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

fenntartása, illetve mások szórakoztatása érdekében használatos. Az énerősítő humorstílus megküzdési technikának is mondható, mivel segítségével könnyebben kezelhetőek a stresszhelyzetek. Ironikus, megalázó, lenéző és manipulatív humor használatos az agresszív humorstílus esetében. Vannak azonban olyan helyzetek, amikor a humort a saját érzelmek elrejtése, tagadása érdekében használjuk, önmegalázás, önbecsmérlés céljából. Ezesetben önlegyőző humorstílusról beszélünk.

Akármennyire is nehéz meghatározni a humort, az egy tisztán látható jelenség az emberek körében: naponta használják, de ugyanakkor reagálnak is rá. Egyes környezetünkből jövő ingerek élvezetesekek, szórakoztatóak számunkra, és ezeket humorosnak, viccesnek találjuk. A kutatók egyetértenek abban, hogy a humor személyiségünk alkotórésze és kognitív, érzelmi, viselkedésbeli, és fiziológiai összetevői vannak.

I.1.2. Humorelméletek

Számos elmélet született az évtizedek folyamán, melyek valamilyenképpen magyarázni, meghatározni próbálják a humort. Ezek közül három fő elmélet napjainkban is kiemelkedik: az összeférhetetlenség-elmélet, a felsőbbrendűség- elmélet és a megkönnyebbülés- elmélet.

Az összeférhetetlenség-elmélet szerint a humornak elsősorban kognitív jellege van. Az elmélet szerint egyes helyzetek (pl. vicc, történés) azért humorosak, mert ezek összeegyeztethetetlenek elvárásainkkal, ezennel felborul logikus gondolatmentünk és minél hamarabbi megoldást keresünk ennek érdekében. Amint ez az összeférhetetlenség megoldódik, máris a helyzetet humorosnak véljük. Ezen elmélet képviselői között találjuk Immanuel Kantot, Bergson-t és Schopenhauert (Keith-Spiegel,1972).

A Thomas Hobbes filozófus által kidolgozott elmélet szerint valamit azért vélünk viccesnek, mert egy felsőbbrendűségi érzést nyújt azzal szemben, akiről/amiről az adott vicc, történet szól. A kacagás azáltal, hogy segíti az embereket azonosulni egy adott személlyel vagy csoporttal egy szociális funkciót is szolgál. Ha valaki egy olyan viccen kacag, ami

másokat kigúnyol, nevetségessé tesz, ezzel azt is jelzi, hogy ő nem tagja annak a csoportnak. Ide tartoznak a klasszikus szőke-, rendőr-, anyós- viccek.

A megkönnyebbülés elméletet Spencer vezette be (McGhee, 1983), és Freud révén lett népszerű. Ezen elmélet szerint a humor szociálisan elfogadott módja annak, hogy a felgyűlt feszültségtől, stressztől megszabaduljon az egyén. A humor ez esetben egy eszköz, mely által egy szociálisan elfogadható módon szabadul meg az egyén a kényelmetlen, szégyenteljes gondolatoktól.

I.1.3. A humor mérése

Mivel nagyon nehéz egy egységes meghatározást találni a humornak, mérőeszközt még annál is nehezebb.

Eleinte a humoros ingerre adott válasz (kacagás, mosoly) gyakoriságával mérték a humorérzékenységet, de mára már tisztázódott, hogy a humorosság és a kacagás még csak nem is rokonértelmű szavak.

Martin és Lefcourt 1983-ban kidolgozták a Coping Humor Scale-t (CHS), ami a humort, mint megküzdési mechanizmust méri, majd 1984-ben egy újabb mérőeszközt, a Situational Humor Response Questionnaire-t (SHRQ), amely 21 ítemet tartalmaz és azt méri, hogy az egyének milyen mértékben kacagnak és mosolyognak különböző kellemes és kellemetlen helyzetekben.

Később Martin és munkatársai egy olyan kérdőívet dolgoztak ki, amely a humor használatára vonatkozó önleíró állításokból áll. A kérdőívet Humor Styles Questionnaire-nek nevezték el (SHQ). A kérdőív alapján 4 humorstílust különítettek el: kapcsolatápoló, énerősítő, agresszív és önlegyőző.

1993-ban Thorson és Powell megalkották a Multidimensional Sense of Humor Scale-t, amely szintén önleíró állításokból tevődik össze. A skála 24 ítemet tartalmaz, és 4 dimenzió

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

mentén méri a humorérzéklet: 1. a humor megküzdési mechanizmusként való használata, 2. a humor létrehozása, 3. a humor megítélése, valamint 4. a humorral szembeni attitűdök.

Shammi és Stuss (1999) egyik kutatásuk során azt vizsgálták, hogy milyen mértékben befolyásolja az agysérülés a humor megítélést, ugyanakkor melyik része az agynak felelős a humor megítéléséért. Mérőeszközként több feladatot is alkalmaztak: a kísérleti személyeknek egy 1-5-ös skálán értékelniük kellett 21 humoros és semleges állítást, majd több viccnek a vázához társítaniuk kellett a vicc csattanóját, végén 4 lehetséges válasz közül: 1. a vicces vég, 2. egy logikus, magától érthető vég, 3. nem logikus, de vicces vég, 4. nem logikus és nem koherens vég (non sense). Ugyanígy kellett több felirat nélküli képregény csattanóját is kiválasztaniuk (Joke and Story Completion Test, Brownell, 1983).

Kutatásunkhoz a fentebb említett vizsgálat jelentette a kiindulópontot mérőeszköz szempontjából, mivel a benne alkalmazott feladatok sokkal összetettebbek, mint egy egyszerű kérdőív, és így a humor több aspektusát is mérik. Ezért a fenti kutatás mintájára dolgoztunk ki hasonló verbális és nonverbális feladatokat, melyek úgy a humor megítélést, mint a humor létrehozást is mérik.

I.2. Intelligencia és humor

I.2.1. Az intelligencia fogalma

Az intelligencia a pszichológia történetében az egyik legvitatottabb fogalom. Számos meghatározása van, mivel több különböző elmélet létezik, amelyek arra vonatkoznak, hogy mi határozza meg, hogyan is működik az intelligencia. Ezek alapján az intelligencia négy főbb meghatározását említeném: 1. Az intelligencia egyetemes emberi tulajdonság,

2. az intelligencia alkalmazkodóképesség, melynek két alapvető folyamata van: az akkomodáció, mely során az egyén a kognitív struktúrákat átalakítja a kontextusnak megfelelően, valamint az asszimiláció, mely során az újjonnan elsajátított tapasztalatokat, ismereteket beépítjük a létező struktúrákba,

3. az intelligencia tanulási képesség, mivel rövid időn belül az egyén képes nagyon sok információt interiorizálni, majd ezeket felidézni,

4. Az intelligencia problémamegoldó képesség.

A biológiai alapú intelligenciaelméletek egyik kiemelkedő képviselője J. Piaget, aki úgy tekinti az intelligenciát, mint az új problémahelyzetekhez való alkalmazkodást. Szerinte az intelligencia, mint a különböző struktúrák összehangolása több fejlődési szakaszon megy keresztül, a külső anyagi formáktól, a cselekvésektől eljut a belső kognitív szintekig:

1. szenzomotoros szakasz (0-2 évig), amikor a gyerekek a veleszületett feltétlen reflexek szintjéről eljut az érzékszervi – mozgásos cselekvésekig, cselekvési sémák alakulnak ki,

2. művelet előtti szakasz (2-7 évig), amikor a konkrét, közvetlen mozgásos cselekvéseket szimbolikus cselekvésekkel helyettesíti,

3. konkrét műveleti szakasz (7-12 évig), amikor műveletcsoportok jelennek meg, amelyek bonyolódnak, de ezeket az általánosításokat csak konkrét, szemléletes helyzetekre tudja alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy a műveleti csoportok magukban elvont jellegűek, de csak a

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

konkrét tárgyakra és a tárgyak közti konkrét viszonyokra tudja vonatkoztatni. A szakasz végén a műveleti struktúrák átszerveződnek, alá- és fölérendeltségi viszony alakul ki köztük,

4. formális műveleti szakasz, amikor a személy az ítéletalkotásait csoportokra, kategóriákra vonatkoztatja, következtetésekre, fejtegetésekre képes.

Eysenck (1986) három intelligencia-típust különít el: A-intelligencia, amely biológiai meghatározottságú, örökölt; B-intelligencia, mely az A-ra ráépülő kulturális, szociális hatások (motiváció, státusz, neveltetés, tapasztalat, egészség stb.) által meghatározott ; C-intelligencia (pszichometrikus intelligencia vagy IQ), mely tesztekkel mérhető.

Sir Francis Galton volt az első kutató, aki megkísérelt intellektuális képességet mérő tesztet kifejleszteni, ugyanakkor bevezette a g-faktor fogalmát is, mint általános intellektuális képességet az intelligencia meghatározására.

Spearman volt a faktoranalízis kidolgozója, valamint az ő nevéhez fűződik az általános intelligencia objektív meghatározása és mérése. A g-faktor (amely közös minden intellektuális teljesítményben) mellé bevezette az s-faktor fogalmát is, mely a különféle képességekre vagy feladattípusokra vonatkozik, és ráépül az általános intelligenciára.

J.C. Raven 1938-ban a Spearman által megfogalmazott g-faktor kimutatására alkotta meg a Standard Raven Intelligencia Tesztet. Az általa létrehozott teszt volt az első olyan teszt, amely a non-verbális intelligenciát mérte. Három változata ismert a tesztnek: 1. Színes Raven (4-11 éves korig), 2. Standard Raven, 3. Progresszív Raven.

A harmincas évek elején Thurstone úgy vélte, hogy az intelligencia több elemi tényezőből áll, és 7 elemi mentális képességet különített el: nyelvi megértés, numerikus képességek, kognitív térképek kialakítása, perceptuális sebesség, verbális fluencia, emlékezés és induktív gondolkodás. Mindezen elsődleges képességek korrelálnak egymással.

R. Cattell különbséget tesz fluid (hajlékony) intelligencia és kristályozódott (rögzült) intelligencia között. A hajlékony intelligencia az információk használatát, a szokatlan

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

problémahelyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást jelenti, míg a rögzült intelligencia a már megszerzett tudás és képességek alkalmazását jelenti.

Guilford megkülönböztet divergens és konvergens gondolkodást. A divergens gondolkodásmód széttartó, egyszerre több irányba próbálkozik, több szempontot von be a megoldásba (pl. kreativitás, humor létrehozása). E gondolkodásmód tényezői a könnyedség, folyékonyág (több ötlet feltevésének képessége), a hajlékonyság (új szempontok felvetésének képessége), az eredetiség (a felmerült ötletek ritkasága). A konvergens gondolkodásmód összetartó, egyetlen megoldás irányába halad, lépésről lépésre történik a logikai következtetéssorozat amíg eljut a megoldáshoz. E gondolkodásmód részképességei: a logikus következtetés, az absztrakciós képesség, a szabályosság felismerésének képessége. Ezeket a képességeket mérik a közismert intelligenciatesztek.

Vigotsky szerint minden intellektuális tevékenység, képesség szociális eredetű, és a fejlődést minden esetben megelőzi a tanulás, ami mediált jelleggel jelentkezik, tehát egy tapasztalt felnőtt segítségével sajátítja el a gyermek a tudásanyagot.

Feuerstein szerint az intelligencia alkalmazkodóképesség, amely fejleszthető. Ő is használja a mediált tanulás fogalmát, és úgy véli, hogy a strukturális kognitív módosíthatóságra kell alapozni. Több fejlesztési módszer megalkotója.

Gardner azt vizsgálta, hogy milyen kognitív műveletet igényelnek egyes intellektuális tevékenységek, és 7 faktort különített el: logikai-matematikai, nyelvi-verbális, téri, zenei, kinezetikus, interperszonális, intraperszonális. Elméletét később egy 8. faktoral kibővítették: erkölcsi/morális. Ezek a faktorok egymástól különállóan, függetlenül működnek.

I.2.2. Az intelligencia és a humor kapcsolata

A humor és az intelligencia közötti kapcsolatot sokan vizsgálták, és a vélemények mai napig is megoszlanak: van-e valamilyen összefüggés a humor és az intelligencia között?

Fiziológiai vizsgálatok kimutatták, hogy humor megítélésekor és létrehozásakor az agy egészét mozgosítja. McGhee (1983) kutatása során megállapította, hogy humor megítélésekor mindkét agyféltekénk működésbe lép: a bal agyféltekénk, amely a nyelvért és a logikus gondolkodásért felelős, azonosítja és felismeri egy viccben a részleteket, a csattanót, míg a jobb agyféltekénk segít a humor megítélésében és megértésében.

Egy egyetemistákon végzett kísérletben divergens gondolkodást igénylő feladatokat kellett a kísérleti személyeknek megoldaniuk, és arra figyeltek fel a kutatók, hogy az egyetemisták a feladatok megoldásakor mindkét agyfélteküket használták (Jansovec, 1985). Ebből akár arra is lehetne következtetni, hogy a divergens gondolkodás szoros összefüggésben áll a humor megítélésével valamint létrehozásával, mivel mindkét folyamat során az emberi agy azonos régiói lépnek működésbe.

Feingold és Mazzella (1991) ugyancsak egyetemisták körében végzett kísérletük során pozitív korrelációt talált a mért verbális intelligencia és a humor létrehozás között.

Masten (1986) 10-14 éves diákokon végzett kísérlete során pozitív korrelációt mutatott ki az IQ, iskolai teljesítmény és a humor létrehozása között.

Daniel P. Howrigan és Kevin B. MacDonald (2008) a fentebb említett két kutatásból kiindulva azt vizsgálták, hogy milyen viszony létezik az általános intelligencia és a humor létrehozása között. Az általános intelligenciát Raven-féle Progresszív Mátrixokkal mérték fel. A humor létrehozását 2 nyíltvégű verbális próbával mérték, amely különböző kontextusokba mérte a verbális humort, valamint egy nonverbális próbával, amely rajzolásból állt. A kísérleti személyek munkáit egy zsűri értékelt ki, annak függvényében, hogy mennyire tartották humorosnak őket. A vizsgálat során kapott eredmények alátámasztják Masten, Feingold és

Mazzella eredményeit: a magas valamint az átlagos IQ-val rendelkező kísérleti alanyok munkáit humorosabbnak ítélte a zsűri, mint az alacsony IQ-val rendelkezőkét.

Miller (2000) úgy véli, hogy az akaratlagos humor az intelligencia mutatójaként fejlődött.

Ugyanakkor vannak olyan kutatók, akik a humor és az intelligencia között semmiféle kapcsolatot nem vélnek felfedezni. Omwake (1939) szerint az intellektuális fejlődés nem egy meghatározó tényezője a humor megítélésnek. A kognitív fejlődés fontosságát a humorban sokan hangsúlyozták, azonban egyes kutatók figyelmeztetnek, hogy a kognitív fejlődést olyan tényezők is befolyásolják, mint például az attitűdök, temperamentum és emocionális tényezők, amelyek vizsgálatok során néha feledésbe merülnek.

I.3. Nyílt és zárt gondolkodás

Milton Rokeach lengyel pszichológus foglalkozott mélyebben a nyílt és zárt gondolkodás témájával. Elméletének középpontjában a hiedelem-ellenhiedelem rendszer áll. A hiedelem egy állítás igazságként való elfogadása. Egy hiedelem-rendszer “úgy fogható fel, mint amely képviseli mindazokat az álláspontokat, helyzeteket, elvárásokat vagy feltételezéseket, legyenek azok tudatosak vagy tudattalanok, amelyek az egyén egy adott időpontban igaznak fogad el a világról, amelyben él.” (Rokeach, 1960). Rokeach “rendszer” alatt pszichológiai rendszert ért, amelyben a logikai rendszerekhez hasonlóan az elemek összefüggnek, de nem feltétlenül a logika törvényeivel összhangban.

Rokeach kognitív hiedelem-rendszerének szerkezeti jellemzőire vonatkozó alaptételek a következők: 1. A nézetek összessége két kölcsönösen összefüggő részt képez: egy hiedelem-rendszert és egy ellenhiedelem-rendszert.

2. A hiedelem-rendszer magába foglalja mindazokat az állításokat, amelyeket az egyén bármely adott időpontban igaznak vél.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

3. Az ellenhiedelem-rendszer olyan rendszercsoport, amely magába foglalja mindazt, amit az egyén bármely adott időpontban hamisnak vél.

4. Valamely hiedelem és ellenhiedelem az elfogadás és elutasítás folyamatossági vonala mentén helyezkedik el.

5. Az ellenhiedelem-alrendszerek az egymáshoz és a hiedelem-rendszerhez való hasonlóság és különbözőség folytonossági vonala mentén helyezkedik el.

Szerinte egy hiedelem-ellenhiedelem-rendszert őshiedelmek (A-típusú őshiedelmek: közvetlen tapasztalatokból szerzett, önmagunkról szóló hiedelmek, alapigazságok, pl. “azt hiszem, hogy ez egy könyv”); B-típusú őshiedelmek: nem egyezményes őshiedelmek, közvetlen tapasztalatra épül, de nem igényli semmiféle referencia csoport jóváhagyását (pl. fóbia, hallucináció), tekintélyi hiedelmek (C-típusú hiedelmek: nem őshiedelmek, az egyénnek a hatalomról, a tekintélyről alkotott hiedelmei), származékhiedelmek (D-típusú hiedelmek: olyan hiedelmek, amelyeket megbízható forrásból szereztünk: pl. könyvben olvastuk, szakembertől hallattuk stb.) és lényegtelen hiedelmek (E-típusú hiedelmek: nincs nagy szerepe gondolatainkban) is alkotják.

Ugyanakkor a hiedelem-ellenhiedelem rendszerek különböznek abban, hogy milyen mértékig nyitottak új hiedelmek befogadására és egyes régi hiedelmek felcserélésére. Rokeach egy hiedelem-ellenhiedelem rendszert zártnak (dogmatikusnak) nevez, ha a világ alapvetően ellenséges értelmezésű, ha az embereket barátságtalanoknak, ellenségeseknek vannak elkönyvelve, a jelent elutasítva a múlt és a jövő hangsúlyosodik. A nyitott hiedelem-ellenhiedelem rendszerre jellemző a racionalitás, az igazság többnyire nem egyetlen forrásból árad. Ezen elv alapján bevezeti a nyílt és zárt gondolkodás fogalmakat. A nyílt és zárt gondolkodásmód arra vonatkozik, hogy az egyén milyen mértékben képes a külvilágból érkező információt -“megtisztítva” a környezetből vagy önmagából adódó tényezőktől- az adott helyzetben felfogni, saját jogon minősíteni és a cselekvés kiinduló alapjává tenni. Környezeti, külső tényező lehet például a jutalom vagy büntetés. Belső tényezők általában a nézetek, szokások, észlelési minták, tudattalan készletések, hatalmi szükségletek.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

Sok kísérletezés után Rokeach 40 társadalmi és személyes vonatkozású állítást gyűjtött össze, kialakítván ezáltal egy skálát, amelyet D-skálának (dogmatizmus-skála) nevezett el. Ez a skála kimutatja az egyén gondolkodási zártságának , illetve nyitottságának szintjét.

Gerald R. Miller és Paula Bacon (1971) kutatásukban a nyílt és zárt gondolkodás viszonyát mérték a vizuális humor felismerésével. Miután a kísérleti személyek kitöltötték a Rokeach-féle D-skálát, vicces rajzokat mutattak nekik, és az volt a feladatuk, hogy ezekben minél rövidebb idő alatt azonosítsák a humort. A kutatás eredménye azt mutatta, hogy a nyílt gondolkodású kísérleti alanyok sokkal gyorsabban azonosították a humort, mint a zárt gondolkodású társaik.

II. Kutatási rész

II.1. A kutatás célja

Jelenlegi kutatásunk egyik fő célja egy minél objektívebb és összetettebb humort mérő eszköz kidolgozása. Ugyanakkor a humor és az intelligencia, valamint a zárt gondolkodás közötti összefüggéseket célozza feltárni.

II.2. A kutatás hipotézisei

Kutatásunkban a következőket feltételeztük:

1. A humor megítélés és a humor létrehozás pozitív irányú összefüggést fog mutatni a mért intelligenciával.
2. A zárt gondolkodás (dogmatizmus) negatív irányú összefüggést fog mutatni a humor megítéléssel és a humor létrehozással.

II.2. A kutatásban résztvett személyek

A vizsgálatban 100 egyetemi hallgató vett részt. A kísérleti személyek a Babeş-Bolyai Tudományegyetem különböző karain tanulnak, átlagéletkoruk 20 év és 5 hónap. Nemek szerint a következőképpen oszlanak meg: 82% nő és 18% férfi. A kutatásban önkéntesen vettek részt, hazzájárulásukért semmiféle jutattást nem kaptak.

II.3. A kutatásban használt eszközök

II.3.1. Az intelligencia mérése

A Standard Raven Intelligencia Tesztet alkalmaztuk az általános intelligencia mérésére.

A teszt 60 geometriai figurát ábrázoló táblából áll. A figurák összesen 5 csoportba vannak rendezve (A-tól E-ig). Minden csoportban 12 figura található (pl. A1-A12). A feladatok növekvő nehézségi fokúak és minden esetben egyetlen helyes megoldás létezik. Minden feladatban fel kell fedezni az ábrák közti összefüggéseket, ahhoz, hogy a hiányos ábrát a lehetséges megoldások valamelyikével behelyettesítsék.

II.3.2. A dogmatizmus mérése

A dogmatizmus mérésére a Milton Rokeach által 1956-ban kidolgozott D-skálát alkalmaztuk. A skála 40 társadalmi és személyes témájú kijelentést tartalmaz, amelyekre egyenként válaszolnak a kísérleti személyek, aszerint, hogy mennyire értenek egyet ezekkel (3-erősen egyetértek; 2-általában egyetértek; 1-kismértékben egyetértek; -1-kismértékben elvetem; -2 -általában elvetem; -3-erősen elvetem). A kérdőívben ehhez hasonló kijelentések szerepelnek: *Az összes filozófia közül ami valaha is létezett, valószínűleg csak egy a helyes.*

Értékeléskor 3= 7 pont, 2=6 pont,1=5 pont,-1=3 pont,-2=2 pont,-3=1 pont. A maximálisan elérhető pontszám 280, a legalacsonyabb 40.

II.3.3. Humort mérő feladatok

A humor-feladatok a humor létrehozást és a humor megítélést mérik.

A **humor megítélés** mérésére 2 feladatot (verbális és non-verbális) dolgoztunk ki.

- **Verbális:** 4 viccnek a vázát tartalmazta, és mindegyik vicc-vázhoz 4 lehetséges végződés kapcsolódott. A végzések a következő elv szerint rendeződtek: az egyik végződés a viccnek a csattanóját tartalmazta, egy másik logikus, koherens végződés volt, de kevésbé vicces, ugyanakkor volt egy kevésbé koherens, de annál inkább viccesebb végződés, és egy non-sense végződés. A végzések sorrendje fel volt cserélve. A kísérleti személyek azt az utasítást kapták, hogy minden vicc-vázhoz válasszák ki a szerintük legviccesebb végzést. 1 pont járt abban az esetben, ha a vicc eredeti csattanóját vagy a kevésbé logikus, de vicces végzést választották. Ennél a feladatnál maximálisan 4 pontot lehetett elérni.

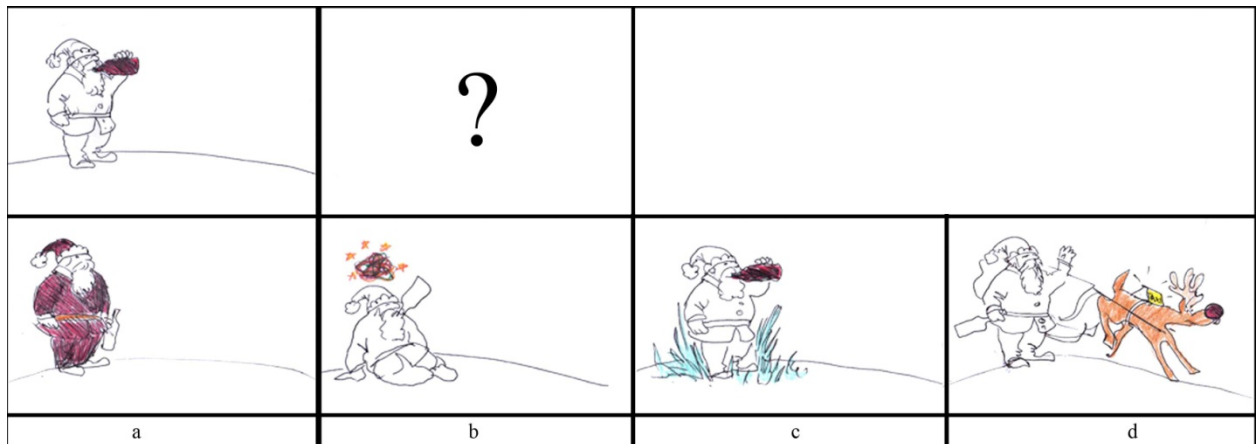
Példa a feladatról: - *Mondd, mit szeretsz rajtam jobban? A szépségemet, vagy az intelligenciámat?* a) *A humorodat édes, a humorodat.*

b) *Az autódat.*

c) *Mindkettőt, édes!*

d) *Ahogy bántsz a gyerekekkel.*

- **Non-verbális:** 4 képregényszerű ábrát tartalmazott, mindegyiknek 4-4 lehetséges folytatása volt. A folytatások az előbbi feladat elve szerint rendeződtek. Minden helyes válaszáért 1 pont járt, összesen 4 pontot lehetett elérni.

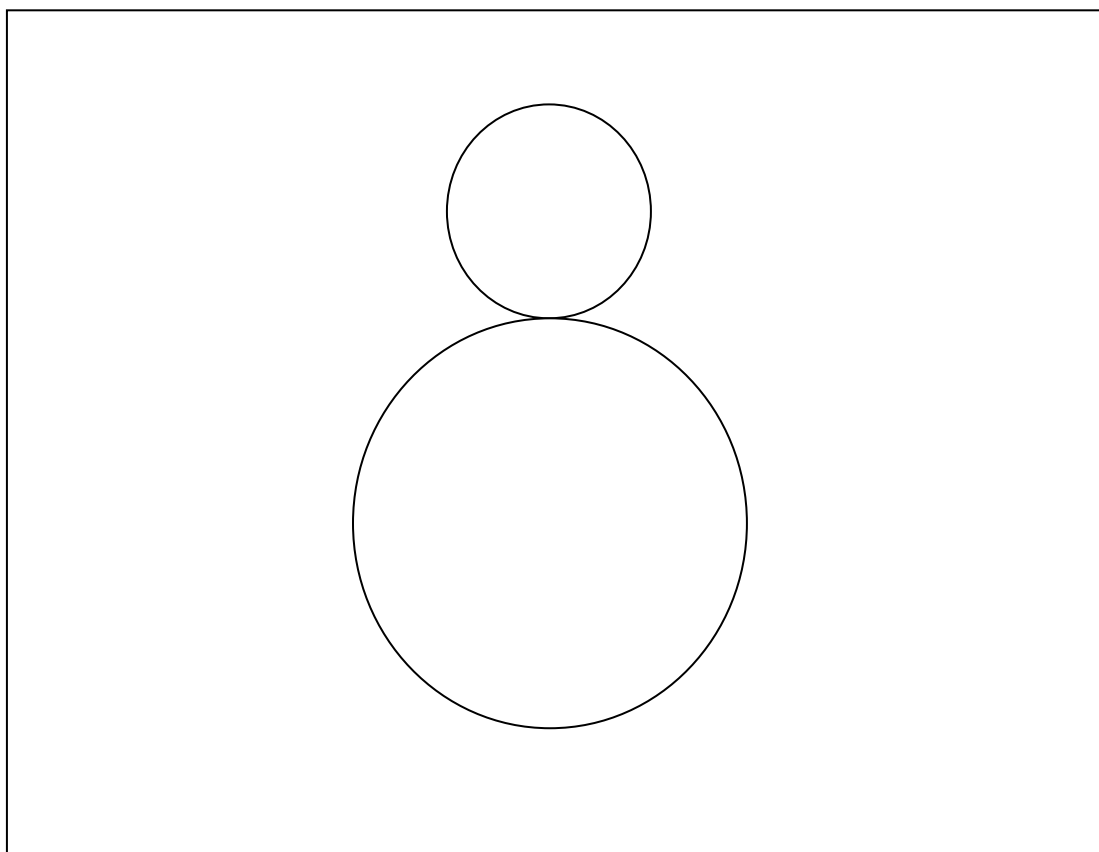

1. ábra. Példa a humor megítélést mérő non-verbális feladatból

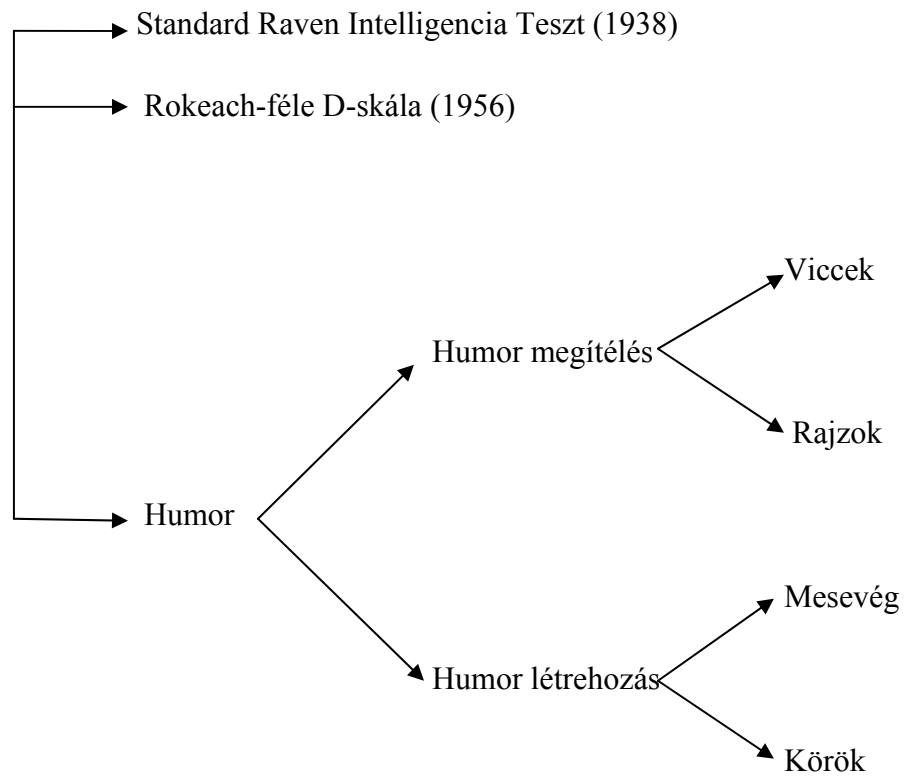
A humor létrehozást 2 feladat (verbális és non-verbális) segítségével mértük.

- **Verbális:** A kísérleti személyek a *“Piroska és a farkas”* című mesének egy pármondatos, vicces végét kellett kitalálniuk.
- **Non-verbális:** Két kört ábrázoló rajzból a kísérleti személyek egy minél viccesebb rajzot kellett alkossanak.

A feladatok során született munkákat 2 háromtagú zsűri értékelt egy 1-4-es skálán külön-külön értékeljük aszerint, hogy mennyire vélik azokat humorosnak (1-egyáltalán nem humoros, 2-kevésbé humoros, 3-humoros, 4-nagyon humoros).

2. ábra. A humor létrehozást mérő non-verbális feladat

3. ábra. A kutatásban használt eszközök

II.4. A vizsgálati eljárás

A vizsgálat egyetemi termekben zajlott, a kísérleti személyek egyénileg végezték a feladatokat. A kutatásban önkéntesen vettek részt, ezért pénzbeli vagy egyéb juttatást nem kaptak. Elsőként a humor létrehozást mérő non-verbális feladatot oldották, melynél azt az utasítást kapták, hogy a feladatlapon látható ábrából (két egymáson fekvő kör) egy minél humorosabb rajzot készítsenek. A lapot elfordíthatták, használhattak ceruzát, golyóstollat vagy tollat.

Második lépésben a Standard Raven Intelligencia Tesztet oldották. Elsőnek az utasításokat tartalmazó lapot olvasták el, majd a tesztfüzetből rendre oldották a feladatokat. Egy előre elkészített táblázatba kellett beírniuk az általuk választott megoldást.

Ezt a humor megítélést mérő verbális feladat követte, melynél a szerintük legviccesebb vicc-végződést kellett kiválasztaniuk.

A következő feladatuk a Rokeach-féle D-skála kitöltése volt, ahol a 40 társadalmi és személyes témájú kijelentést kellett értékeljenek, aszerint, hogy mennyire értenek velük egyet (3-erősen egyetértek; 2-általában egyetértek; 1-kismértékben egyetértek; -1-kismértékben elvetem; -2-általában elvetem; -3-erősen elvetem).

Ezután a kísérleti személyek a *“Piroska és a farkas”* című mesének egy pármondatos, vicces véget kellett kitaláljanak, amelyet a legelső feladatlap (körök) hátúljára írtak.

Végezetül pedig a képregényszerű ábrák közül ki a szerintük legviccesebb végződést kellett választaniuk. A humor-feladatokat azért oldották ebbe a sorrendbe a kísérleti személyek, hogy ne hangolódjanak rá a humorra.

A humor létrehozást mérő feladatok során született munkákat 2 háromtagú zsűri értékelte. A tagok önkéntesen vállalták az értékelést, juttatást nem kaptak értük. Egy 1-4-es skálán külön-külön értékeljék aszerint, hogy mennyire vélik azokat humorosnak (1-egyáltalán nem humoros,

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

2-kevésbé humoros, 3-humoros, 4-nagyon humoros). Az egyik zsűri 3 egyetemi hallgatóból (2 nő, 1 férfi) állt, átlagéletkoruk 21 év és 3 hónap. A másik zsűrit, az úgynevezett “szakzsűri”-t 2 színész és egy komikus képregények terén jártas grafikus alkotta. Ebben a zsűriben 2 férfi és 1 nő volt, átlagéletkoruk 28 év.

II.5. Eredmények feldolgozása és értelmezése

A résztvevők egyéni humor pontszámát a humor létrehozást és a humor megítélést mérő feladatokból kapott pontszámok átlaga képezte. A humor és az intelligencia közötti összefüggést a humor pontszámok és az intelligencia teszt kiértékelése során kapott intelligencia hányadosok korreláltatása során kaptuk.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy az intelligencia és a humor között szignifikáns ($p < 0,001$) és pozitív korreláció ($r = 0,339$) figyelhető meg. Ebből arra lehet következtetni, hogy a magas intelligenciájú személyek egyben jobb humorúak is. A humor megítélése formális, konvergens gondolkodást feltételez, míg a humor létrehozást a divergens gondolkodás jellemzi. A mérsékelt korreláció pedig azzal magyarázható, hogy a humor egy többdimenziós konstruktum: kognitív, érzelmi, viselkedésbeli, és fiziológiai összetevői vannak, és jelenlegi kutatásunk kimondottan a kognitív aspektusra fókuszál, a többit mellőzve.

A humor pontszámok és a dogmatizmust mérő kérdőív során kapott pontszámokat korreláltattuk annak érdekében, hogy a zárt gondolkodás és a humor közötti összefüggést felfedjük.

Ugyanakkor szignifikáns ($p < 0,001$) és negatív összefüggést ($-0,318$) találtunk a humor és a dogmatizmus között. Ez arra utal, hogy a zárt gondolkodású személyek kevésbé humorosak. A humor megítélést és a humor létrehozást befolyásolja ezek szerint az, ahogyan az egyén képes a külvilágból érkező információt -“megtisztítva” a környezetből vagy önmagából adódó tényezőktől- az adott helyzetben felfogni, saját jogon minősíteni és a cselekvés kiinduló alapjává tenni. Ha ez megvalósul, akkor nyitottabb, és befogadóbb a humoros ingerekre, ugyanakkor humorosabbak is. A D-skála azonban csak a származékhiedelmek (D-típusú hiedelmek: olyan

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

hiedelmek, amelyeket megbízható forrásból szereztünk: pl. könyvben olvastuk, szakembertől hallattuk stb.) nyíltságának, illetve zártságának mértékét vizsgálja. Egy hiedelem-ellenhiedelem-rendszer azonban még őshiedelmek (A-típusú őshiedelmek: közvetlen tapasztalatokból szerzett, önmagunkról szóló hiedelmek, alapigazságok, pl. “azt hiszem, hogy ez egy könyv”; B-típusú őshiedelmek: nem egyezményes őshiedelmek, közvetlen tapasztalatra épül, de nem igényli semmiféle referencia csoport jóváhagyását (pl. fóbia, hallucináció), tekintélyi hiedelmek (C-típusú hiedelmek: nem őshiedelmek, az egyénnek a hatalomról, a tekintélyről alkotott hiedelmei) és lényegtelen hiedelmek (E-típusú hiedelmek: nincs nagy szerepe gondolatainkban) is alkotják. A mérsékelt negatív korreláció a humor és a zárt gondolkodás között ezzel magyarázható, hisz a fentebb említett hiedelmek kapcsolatban állnak egymással, befolyásolják egymást, azonban az általunk alkalmazott D-skála csak egyik összetevőjét mérte egy hiedelem-ellenhiedelem-rendszernek.

	N	Korrelációs együttható (r)	Szignifikancia érték (p)
Intelligencia és humor	100	.339	.001
Dogmatizmus és humor	100	-.318	.001

1. táblázat. A humor, az intelligencia és a dogmatizmus közötti összefüggések

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

A humor létrehozást mérő feladatokból születendő munkákat kiértékelő zsűrik pontszámainak összehasonlítása során szignifikáns és erős pozitív korrelációt találtunk. Ebből arra következtetünk, hogy a zsűri-tagok pontszámai nagymértékben megegyeztek, annak ellenére, hogy munkájukból, szakmájukból kifolyólag több humoros inger éri őket a hétköznapiakban vagy sem.

	N	Korrelációs együttható (r)	Szignifikancia (p)
Zsűri 1 és szakszűri	100	.713	.000

2. táblázat. A két zsűri értékelései közötti összefüggések

II.6. Következtetések, a kutatás korlátai, jövőbeli kutatási irányok

Jelenlegi kutatásunkban a humor mérésére egy minél objektívebb és komplexebb eszközt próbáltunk kidolgozni, ami úgy a humor létrehozást, mint a humor megítélést is méri. A humor személyiségünk egy olyan összetevője, amelyet sokan kutattak, több eszközt (kérdőívek, tesztek, feladatok) is kidolgoztak mérésére, de a kutatók még nem jutottak közös nevezőre a meghatározásában sem.

A humor és az intelligencia közötti összefüggés azért csak mérsékelten pozitív, mert a humor egy többdimenziós konstruktum, amelyet kognitív, érzelmi, viselkedésbeli, és fiziológiai összetevők alkotnak. Kutatásunkban azonban a humor kognitív aspektusával foglalkoztunk, figyelmen kívül hagyva a többi, valamint a humorral szembeni attitűdök hatását. Ezek a tényezők lényegesen befolyásolják a humor létrehozást, valamint megítélést, következésképpen, befolyásolják a humor és az intelligencia közötti összefüggést is. A jövőben ajánlott lenne egy komplexebb humort mérő eszköz létrehozása, amely a fentebb említett összetevőket is magába foglalja.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

A 6 zsűri-tag a kiértékelés után röviden megfogalmazta, hogy milyen kritériumok szerint értékelte a munkákat. Minden zsűri-tag a kreativitást, szokatlan, váratlan véget, eredetiséget pontozta inkább, és azt, hogy mennyire nevetette meg őket. Ezeket figyelembevéve kéne a későbbiekben a humort mérő feladatokat kidolgozni.

A zárt gondolkodás mérésére alkalmazott D-skála a Rokeach által kidolgozott hiedelem-ellenhiedelem rendszer szerkezeti felépítése egyik alkotórészét méri csak, azaz a származékhiedelmeket (D-típusú hiedelmek). A hiedelem-ellenhiedelem-rendszerek azonban tartalmazznak még őshiedelmeket (A és B típusú őshiedelmeket), tekintélyi hiedelmeket (C-típusú hiedelmek), valamint lényegtelen (E-típusú) hiedelmeket. Ahhoz, hogy kijelenthessük, hogy egy hiedelem-ellenhiedelem-rendszer szerkezetileg zárt, ahhoz mindezek a fentebb említett hiedelmek mindegyikére jellező az, hogy zárt. Ahhoz, hogy a jövőben pontosabban meg lehessen állapítani a gondolkodás zártságának, illetve nyíltságának szintjét, szükséges, hogy a többi hiedelemet is valamilyen szinten vizsgáljuk.

Az intelligencia és a zárt gondolkodás között szignifikáns ($p < 0.001$) és mérsékelt negatív korrelációt találtunk ($r = -0.387$). Ebből arra következtetünk, hogy a magas intelligenciájú személyek nyíltabb gondolkodásúak. Érdeemes lenne részletesebben megvizsgálni, hogy mik azok a tényezők, amik még közrejátszódnak e két konstruktum kapcsolatában.

III. Összefoglalás

A humor nehezen meghatározható, komplex konstruktum. Mérésére megpróbáltunk egy objektívebb eszközt kidolgozni, amely a humor létrehozást, valamint a megítélést verbális és non-verbális szinten is vizsgálja. A humor és az intelligencia közötti összefüggést vizsgálván megállapítottuk, hogy pozitív korreláció létezik a két konstruktum között, azonban ajánlott figyelmet fordítani a humort befolyásoló egyéb tényezőkre is. Ugyanaakkor negatív összefüggést találtunk a zárt gondolkodás és a humor között, ami arra utal, hogy a nyíltabb gondolkodású emberek jobb humorúak.

IV. Könyvészet

1. Atkinson & Hilgard (2005). *Pszichológia*, Osiris Kiadó, Bp., 453-478
2. Bernáth L. –Révész Gy. (2002) *A pszichológia alapjai*, Tertia Kiadó, Bp., 167-172
3. Brown, A. M. (2007). A cognitive approach to dogmatism: An investigation into the relationship of verbal working memory and dogmatism: [Journal of Research in Personality](#) Vol 41(4) Aug 2007, 946-952.
4. Brownell, H. H., Michel, D., Powelson, J., & Gardner, H. (1983). Surprise but not coherence: Sensitivity to verbal humor in right-hemisphere patients. *Brain and Language*, 18, 20-27.
5. Feingold, A. (1992). Gender differences in mate selection preferences: A test of the parental investment model. *Psychological Bulletin*, 112, 125-139.
6. Feingold, A., and Mazzella, R. (1991). Psychometric intelligence and verbal humor ability. *Personality and Individual Differences*, 12, 427-435.
7. Gardner, H., Ling, P. K., Flamm, L., & Silverman, J. (1975). Comprehension and appreciation of humorous material following brain damage. *Brain*, 98, 399-412.
8. Gerald R. Miller, Paula Bacon (1971): *Open- and Closed-Mindedness and Recognition of Visual Humor*, The Journal of Communication, Volume 21, Issue 2, Date: June 1971, Pages: 150-159
9. Howrigan, Daniel P. (2008): *Humor as a Mental Fitness Indicator*, <http://www.epjournal.net/filestore/ep06652666.pdf>
10. Martin, R. A. (1998). Approaches to the sense of humor: A historical review. In W. Ruch (Ed.), *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic*
11. Masten, A. S. (1986). *Humor and competence in school-aged children*. Child Development, 57, 461-473.
12. Moran, J. M., Wig, G. S., Adams, R. B., Jr., Janata, P., & Kelley, W. M. (2004). *Neural correlates of humor detection and appreciation*. Neuroimage, 21, 1055-1060
13. McCrae, Robert R. (1987): *Creativity, divergent thinking, and openness to experience*. Journal of Personality and Social Psychology. Vol 52(6), Jun 1987, 1258-1265.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

14. Robert D. Whisonant (1998): *The Effects of Humor on Cognitive Learning in a Computer-Based Environment*, <http://scholar.lib.vt.edu/theses/available/etd-71798-173628/unrestricted/Whisonant.pdf>
15. Ruch, W., & Hehl, F. J. (1998). A two-mode model of humor appreciation: Its relation to aesthetic appreciation and simplicity-complexity of personality. In W. Ruch (Ed.), *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic* (pp. 109-142). New York: Mouton de Gruyter.
16. Shammi, P., & Stuss, D. T. (1999). Humour appreciation: A role of the right frontal lobe. *Brain*, 122, 657-666.
17. Thorson, J. A., and Powell, F. C. (1993a). Development and validation of a Multidimensional Sense of Humor Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 48, 13-23.
18. Thorson, J. A., and Powell, F. C. (1993b). Sense of humor and dimensions of personality. *Journal of Clinical Psychology*, 49, 799-809.
19. Wagner E. (2009).: Humoros átkeretezés-tréning a vizsgaszorongásra gyakorolt hatása In. *Erdélyi Pszichológiai Szemle (2009/1)*, Editura Presa Universitară Clujeană, Kolozsvár, 21-56

V. Mellékletek

1. **Melléklet.** A humor megítélést mérő verbális feladat
2. **Melléklet.** Rokeach-féle D-skála
3. **Melléklet.** A humor megítélést mérő non-verbális feladat

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

1.Melléklet. A humor megítélést mérő verbális feladat:

Utasítás: Az alábbi viccekhez válassza ki a leghumorosabb végződést!

1. Tanár a diákhoz:

- Ha jól felelsz egy kérdésemre, akkor megkapod a 10-est földrajzból. Hány csillag van az égen?

- 2.316.524. - feleli a diák.

- Hát ezt meg honnan vetted?

a) - A tanár úr mondta a múlt órán.

c) - Ez már egy második kérdés, tanár úr.

b) -Egy sincs, mert nappal van.

d) -A pincéből.

2. - Mondd, mit szeretsz rajtam jobban? A szépségemet, vagy az intelligenciámat?

a)- A humorodat édes, a humorodat!

c) -Mindkettőt, édes!

b) -Az autódát.

d)-Ahogyan bánsz a gyermekekkel.

3. Éjszaka a börtönben. Halk suttogás:

- Maga mióta van itt?

- Tíz éve.

- Jó itt magának?

- Nem!

- Hajlandó velem megszökni ma éjjel?

- Nem.

- Miért?

a) -Mert félek a sötétségtől.

c) -Mert én vagyok a börtönőr...

b)-Mert úgysem jutnánk ki innen.

d)-Mert nincs kedvem ma megszökni

4. Miért nincs háza a kukoricának?

a) Mert sárga.

c) Mert krízis van.

b) Mert növény.

d) Mert csöves.

2.Melléklet. Rokeach-féle D-skála

Rokeach -féle D skála

Utasítás: A következőkben azt vizsgáljuk, hogy hogyan gondolkodik Ön egy sor fontos társadalmi és személyes kérdésben. Lehetséges, hogy Ön az egyes állításokkal erősen egyetért, másokkal ugyanilyen határozottan szembefordul, ismét másokkal szemben esetleg bizonytalan. Akár egyetért azonban, akár nem, biztosíthatjuk, hogy sok más ember is ugyanúgy érez mint Ön. Jelöljön meg minden egyes állítást a mondat végén, aszerint, hogy milyen mértékben ért vagy nem ért egyet a benne foglaltakkal. Kérjük, mindegyiket jelölje meg. Írjon be +1, +2, +3, illetve -1, -2, -3 számjegyeket attól függően, hogyan érez az egyes esetekben.

+1 - kismértékben egyetértek

-1 - kismértékben elvetem

+2 - általában egyetértek

-2 - általában elvetem

+3 - erősen egyetértek

-3 - erősen elvetem

1. Kritikán aluli ember az olyan, aki mindenekelőtt a saját élvezetére gondol.
2. Az ember legfőbb dolga az életben az, hogy valami fontosat cselekedjék.
3. Vita közben gyakran szükségét érzem, hogy ismételjem magam, mert biztos akarok lenni abban,
 hogyan megértene.
4. A legtöbb ember nem tudja, hogy mi a jó neki.
5. Manapság az embernek bizony önzőnek kell lennie, ha mindenáron boldogulni akar.
6. Aki nem hisz valami nagy dologban, nem is él igazán.
7. Szeretnék valakit találni, aki megmondaná, hogy hogyan oldhatnám meg személyes problémáimat.
8. Az összes filozófia közül ami valaha is létezett, valószínűleg csak egy a helyes.
9. Az ember élete akkor válik értelmessé, ha valamilyen eszmének vagy ügynek szenteli magát.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

10. A mi bonyolult világunkban csak úgy tudhatjuk meg, hogy mi is történik, ha rábízunk magunkat a vezetőkre és szakértőkre, akiknek hihetünk.
11. Egész sereg olyan ember van, akiket azok miatt az ügyek miatt gyűlöltem meg, amelyeket képviselnek.
12. Olyan sok mindent kellene elvégeznünk és olyan kevés rá az időnk.
13. Jobb hősi halottnak lenni, mint gyáva élőnek.
14. Az olyan csoport, amely saját tagjai között túl sok véleménykülönbséget tűr meg, nem maradhat fenn sokáig.
15. Természetes, hogy az ember járatosabb azokban az eszmékben amelyekben hisz, mint amelyekkel szemben áll.
16. Bár ezt magamnak sem vallom be szívesen, néha szeretnék nagy ember lenni, olyan mint Einstein, Beethoven, Shakespeare.
17. Bár a szólásszabadság minden közösség számára értékes cél, sajnos, időnként bizonyos csoportok szabadságát korlátozni kell.
18. Ha valaki teljesíteni akarja küldetését az életben, néha "mindent vagy semmit" alapon kell játszania.
19. A legtöbb ember jobb ha nem vet semmit mások szemére.
20. Aki nagy hévvel kapdos bele mindenféle dologba, az valószínűleg csak afféle "paprikajancsi".
21. Az ellenfelekkel egyezkedni veszélyes, mert az rendszerint saját táborunk elárulásához vezet.
22. Ha módom volna rá, tennék valamit ami nagy jótétemény volna a világnak.
23. Mostanában gyakran óvatosabbnak kell lennünk egyes, saját táborunkon belüli emberek és csoportok eszméivel szemben, mint azokkal szemben, melyek az ellentáborból származnak.
24. Heves vita közben általában annyira belefeledkezem abba amit mondani szeretnék, hogy elfelejtek odafigyelni a másik mondanivalójára.
25. Ha egyszer "bepörgök" heves vita közben, nem vagyok képes leállítani magam.
26. Kétféle ember van ezen a világon: aki az igazság oldalán áll, s aki vele szemben.

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

27. Az ember egymagában gyámoltalan és nyomorúságos teremtmény.
28. Az Egyesült Államoknak és Oroszországnak semmi közös vonása nincsen.
29. Az emberiség története valószínűleg csak egy maroknyi igazán nagy gondolkodót tud felmutatni.
30. A legmagasabb államforma a demokrácia, a demokrácia legmagasabb formája pedig az olyan államrend, melyben a legértelmesebb emberek irányítanak.
31. A jelen túlságosan tele van boldogtalansággal. Csak a jövő az ami számít.
32. Sajnos, igen sok ember akikkel fontos kérdésekről beszélgettem, valójában nem érti, hogy mi is történik.
33. Alapjában véve a világ amelyben élünk, eléggé elhagyatott hely.
34. Gyakran nem árt, ha a dolgokról szóló véleményünket megtartjuk magunknak, mindaddig amíg nincs módunk meghallgatni egy tekintélyes ember véleményét.
35. A legsúlyosabb bűn amit valaki elkövethet az az, hogy nyilvánosan megtámadja azokat, akik ugyanabban a dologban hisznek mint ő.
36. Hosszú távon a legokosabb, ha olyan barátokra és társakra teszünk szert, akik ugyanolyan ízlésűek és gondolkodásúak mint mi vagyunk.
37. A legtöbb gondolat amit manapság közölnek, annyit sem ér, mint a papír amire lenyomtatták.
38. Mi sem természetesebb, mint hogy az ember fél a jövőtől.
39. Fölforr a vérem, valahányszor valaki konokul vonakodik beismerni, hogy nincs igaza.
40. Ha vallási nézeteltérésekre kerül sor, ügyelnünk kell arra, hogy elkerüljük a kompromisszumokat azokkal, akiknek más a hite mint a miénk.

Kérjük ellenőrizze, hogy nem hagyott-e megválaszolatlan kérdést!

Humor, intelligencia és zárt gondolkodás

3.Melléklet. A humor megítélést mérő non-verbális feladat

